

T.C.
ATATÜRK ÜNİVERSİTESİ
GÜZEL SANATLAR FAKÜLTESİ
RESİM BÖLÜMÜ

HARABE YAPILARIN, ZAMAN VE MEKÂN BAĞLAMINDA, FARKLI YAŞAM
FORMALARINA EV SAHİPLİĞİ YAPMASINA İLİŞKİN DEĞERLENDİRME
(DİPLOMA PROJESİ KAPSAMINDA HAZIRLANAN ARAŞTIRMA VE UYGULAMA
RAPORU)

Hazırlayan:

Berna DALGIÇLAR

Yöneten:

Doç. Dr. Muhammet TATAR

Erzurum-2024

İÇİNDEKİLER

1.BÖLÜM: ARAŞTIRMA RAPORU

1.1.Sanatın İçinde Zaman ve Mekân.....	1
1.1.1. Zaman Kavramı.....	5
1.1.2.Mekan Kavramı.....	9
1.2.Zaman ve Mekan Bağlamında Kavramsal Sanat.....	9
1.2.1.Kavramsal Sanat.....	9
1.2.2.Kavramsal Sanatın Tarihçesi.....	10
1.2.3. Kavramsal Sanatta Zaman ve Mekan Birlikteliği.....	12
1.2.4. Kavramsal Sanat Sanatçılarından ve Eserlerinden Örnekler.....	13
1.3.Fotoğraf ve Sanat.....	16
1.3.1. Fotoğrafta Zaman ve Mekan İlişkisi.....	19
1.3.2. Tarihte Fotomontaj.....	23
1.4. Zaman ve Mekan Bağlamında Harabe Yapılar.....	27
1.5. Harabe Yapıların Sanatsallaştığı Uygulamalar.....	29

2. BÖLÜM: UYGULAMA RAPORU

2.1. Uygulamanın Yapılış Gerekçesi.....	32
2.2. İçerik ve Biçime Yönelik Saptamalar.....	32
2.3. Uygulamanın Düşünsel Yönü.....	33
SONUÇ.....	34
RESİMLER.....	35
KAYNAKÇA.....	53
ÖZGEÇMİŞ.....	55

2.BÖLÜM UYGULAMA RAPORU

2.1. Uygulamanın Yapılış Gerekeçesi

Harabe yapılara insanların ya da toplumların genel olarak bakış açısını değerlendirdiğimizde, aklımıza gelen ilk duygu durumu korku olur herhalde. Bunu peşi sıra kaygı izler. Genel olarak insanları ürperten, içine girmeye korkulan, tehlikeli, emniyetsiz yapılar olarak değer görür. Perili köşk, korku tüneli, ıssız ev gibi isimler verilerek pek çok filme de bu şekilde konu olmuştur.

Ancak işin içine sanat girdiği zaman, harabe yapıların değeri kat be kat artar. Mimari olarak değerlendirildiğinde, harabe yapıların formu, biçimi, planı, fonksiyonların çözüm şekli merak uyandırır ve incelemeye alınır. Hele ki toplumsal ve ya kültürel anlamda önem arz ediyorsa, korumaya alınır. Çünkü özeldir. Tarihin hafızasıdır. Geçmişten bilgiler aktarır. Yeri ve zamanı geldiğinde tekrar hayata geçirilmek adına kayıt tutulur.

Mimari dışında, görsel sanatlarla uğraşan sanatçıları, hem psikolojik hem de sosyolojik anlamda düşündüren yapılar olmuşlardır. Heykelsi yapıları, geçmişe hizmet etmiş olmaları, pek çok olaya şahitlik etmiş olmaları, geçmişteki kullanılış şekilleri ve işlevleri, geçmişte yaşayan insanların hayatlarına ilişkin izler taşıyor olmaları hep merak konusu olmuştur.

Benim oluşturduğum eserlerde de *“Harabe Yapıların Farklı Varlıklara Yuva Olmasının Kıymeti”* ele alındı.

Harabe haline gelen yapılar, terkedildikleri anda hala kullanılabilir yapılar da olabilir. Terkedilme nedenleri de, artık içinde yaşayanların talep ve isteklerine cevap veremiyor olması olabilir. Harabe haline gelmesi süreci ise, yapıların zaman içinde bakım görmemesi, farklı canlılar tarafından yaşam alanı seçilmesi ve onlarca kullanılırken tahrip olması gibi nedenlerdir. Bunun sonucunda harabe haline gelirler ve artık işlevleri, farklı yaşam formlarına ev sahipliği yapmaktır.

2.2. İçerik ve Biçime Yönelik Saptamalar

Seçtiğim konuya ilişkin olarak, Seri olmasını planladığım 9 adet çalışmam bulunuyor . Çalışmalarımın tümü 25 x 35 ebatlarında kağıt üzerine fotomontaj tekniği ile yapılmıştır.

Seçilen mekanlar farklı kullanım amacına ve farklı yapılaşma türüne sahip yapılardan oluşur. Yani bir yapının harabe haline gelmesi için çooookk eski bir yapı olması gerekmez. Yakın geçmişte inşa edilmiş bir yapı da harabe haline dönüşebilir, bir otel de, bir okul da, bir lojman da, bir ev de....

Bütün çalışmalarda, harabe yapıların istenmeyen kirliliği, photoshop uygulaması ile kısmen temizlenmiş, aynı uygulama ile yapı elemanlarında renklendirmeye gidilmiştir. Çalışmalarda, geçmişten gelen yapının bazı kısımları siyah – beyaz görünümde bırakılmış, yeni yaşama ait olduğu vurgulanmak istenen kısımlar ise renklendirilmiş ve canlandırılmıştır. Sonrasında farklı fotoğrafların da alt zemine yerleştirilmesi ile çalışmalar tamamlanmıştır.

Çalışmada, yapılar her ne kadar geçmişten geliyor olsa da, bugünün modernitesi ile harmanlanmaya çalışılmıştır. Çünkü göreceli de olsa bazı varlıklar için eski olan , diğer varlıklar için yeni olabilir.

1., 2., 3., 4., 6. ve 9. Çalışmalarda eğlenen ve oyun oynayan çocuklar, yaşamın özgür tarafını, konfor içinde , mutlu ve huzurlu olmayı temsil ederken, beraberinde konuşlandırılmış hayvanlar ise bulunan mekanda yalnız olunmadığını, doğanın onlara sahip çıktığını anlatmaya çalışmaktadır.

5. ve 8. Çalışmalarda harabe yapıların, içinde yaşamaya devam eden canlılar sağladığı konfor anlatılmaya çalışılmıştır.

7. Çalışmada harabe yapıların, yeni başlangıçlara ve düşünsel anlamda, içinde saflık ve masumluk bulunan varlıklara kapılarını açtığı anlatılmaya çalışılmıştır.

2.3. Uygulamanın Düşünsel Yönü

Benim çalışmam harabe yapılara bir saygı duruşu niteliğindedir. Şehirleşme adı altında DOĞA'nın düzeninin bozulması, yeri geldiğinde yok edilmesi, tahrip edilmesi karşımıza sürekli çıkan konulardır. Doğa kendisinden alınan bir zaman gelir geri alır. Doğasına ya da doğalına yeniden kavuşması kaçınılmazdır. Harabe yapılar ise, doğanın geri gelmesi, tekrar canlanması için ortam yaratır. Sokakta yaşamak zorunda kalan canlılarımızın, özünde onlarla ortak haklara sahip olduğumuz halde biz insanlarca (üstünlük gözetilmek suretiyle) yaşam alanı sağlamadığımız hayvanların ve bitkilerin yuvasıdır artık harabeler.

Nasıl ki yapılar, yeniyken, insanların her türlü konforuna hizmet ediyorken ve kullanılabilirken canlıysa, şuan harabe halindeki yapılar da bir o kadar canlıdır. Sadece insanların bakış açılarına göre konfor sağlama özelliğini kaybetmiştir. Halbuki içinde şuan yaşayan canlılar için maksimum konforu sağlıyordur. Çünkü en büyük konforu , öncelikle hayatta kalmayı sağladığı için verir.

SONUÇ:

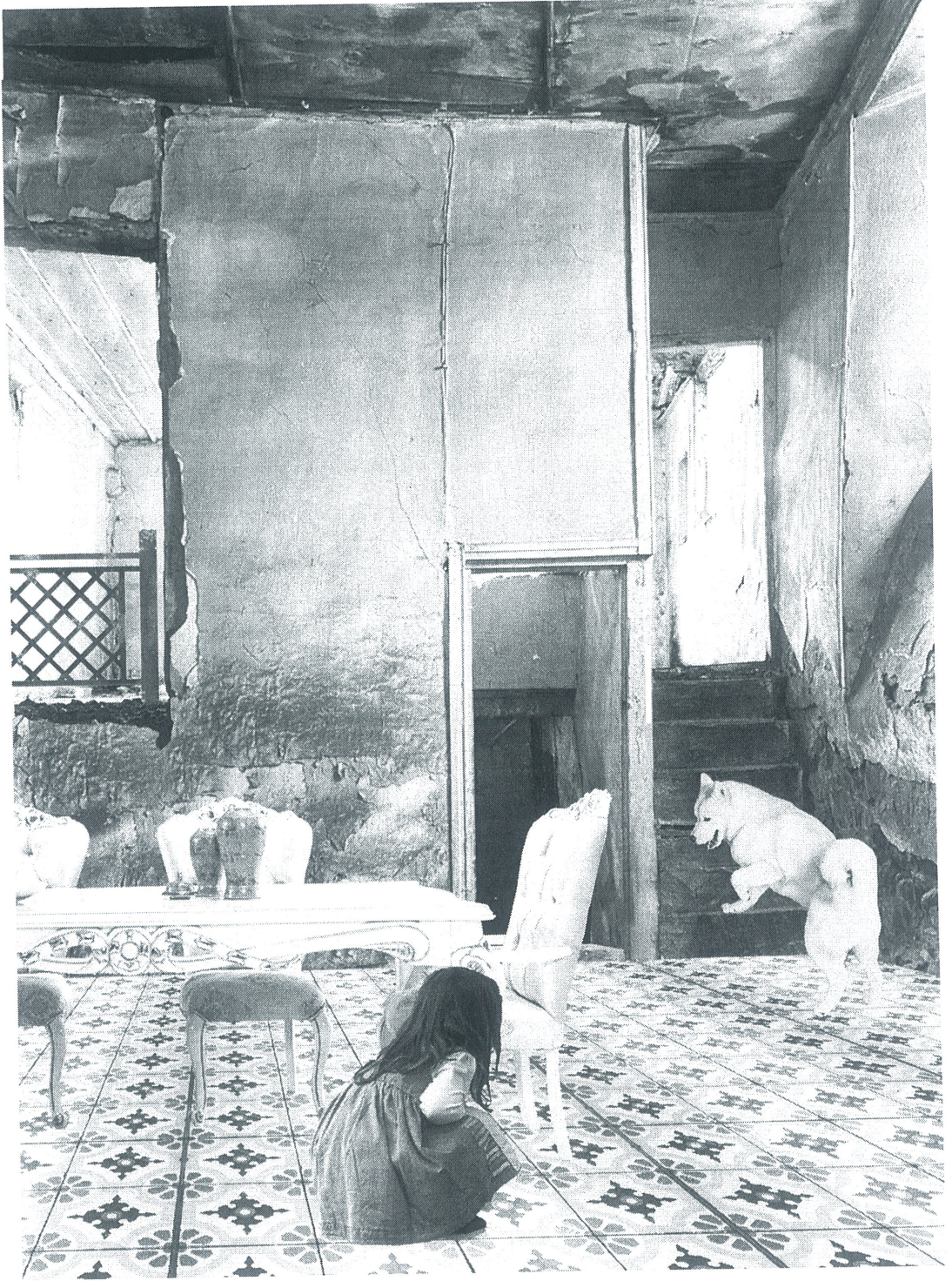
Zamanın akışıyla paralel mekanlar da akıştan nasibini alır. Varoluşun özünde yer alan , doğmak, yaşamak ve ölmek kavramları yaşamın akışında tüm varlıklar için kaçınılmaz gerçektir. Zaman ve Mekan bağlamı dahilinde, hayata dair kaçınılmaz olan bu husus sanatçılar tarafından da , pek çok dönemde ele alınmış, üzerine çalışmalar yapılmıştır. Çalışmalar, dönemsel değişmelerle birlikte 19. yüzyılın icatlar dönemi olması, sonrasında teknolojinin ve endüstrileşmenin gelişmesiyle farklılaşsa da , zaman ve mekan kavramı güncelliğini korumuştur. Kavramsal sanatın ortaya çıkması sonrasında ise sanatçıyı kısıtlayan pek çok neden ortadan kalkmış ve düşüncenin ön planda olduğu, materyale, mekana bağımlı kalınmadığı bir sürece girilmiştir. Fotomontajın da keşfi bu döneme denk gelir. Dönem dönem popüleritesini kaybetmiş , sonra tekrar kazanmıştır. Günümüzde de sanatçılar tarafından tercih edilen bir tekniktir.

Harabe yapıların geçmişten gelip günümüzde hala varlıklarını sürdürüyor olmalarının verdiği heyecanın , teknolojinin sağladığı fotomontaj uygulamasıyla anlatılması, geçişlerin ve değişimlerin harmanlanmasına vurgu yapmak için seçilmiş bir tekniktir.

Harabeler hafızası olan, bize geçmişî hatırlatan, unutulmuş değerleri yineleyen mekanlardır. Yapının dış görüntüsü kadar içinde yer alan izler bilgi akışını sağlar, izleyiciyi düşünmeye zorlayan bir yapısı olduğu gibi mistik bir havası da vardır.

RESİMLER;**Fotoğraf 2.1. Harabe Haline Gelmiş Erzurum Evi**

Resim 2.1. Berna DALGIÇLAR, "YUVA I", Kağıt Üzerine Fotomontaj, (35x25), 2023

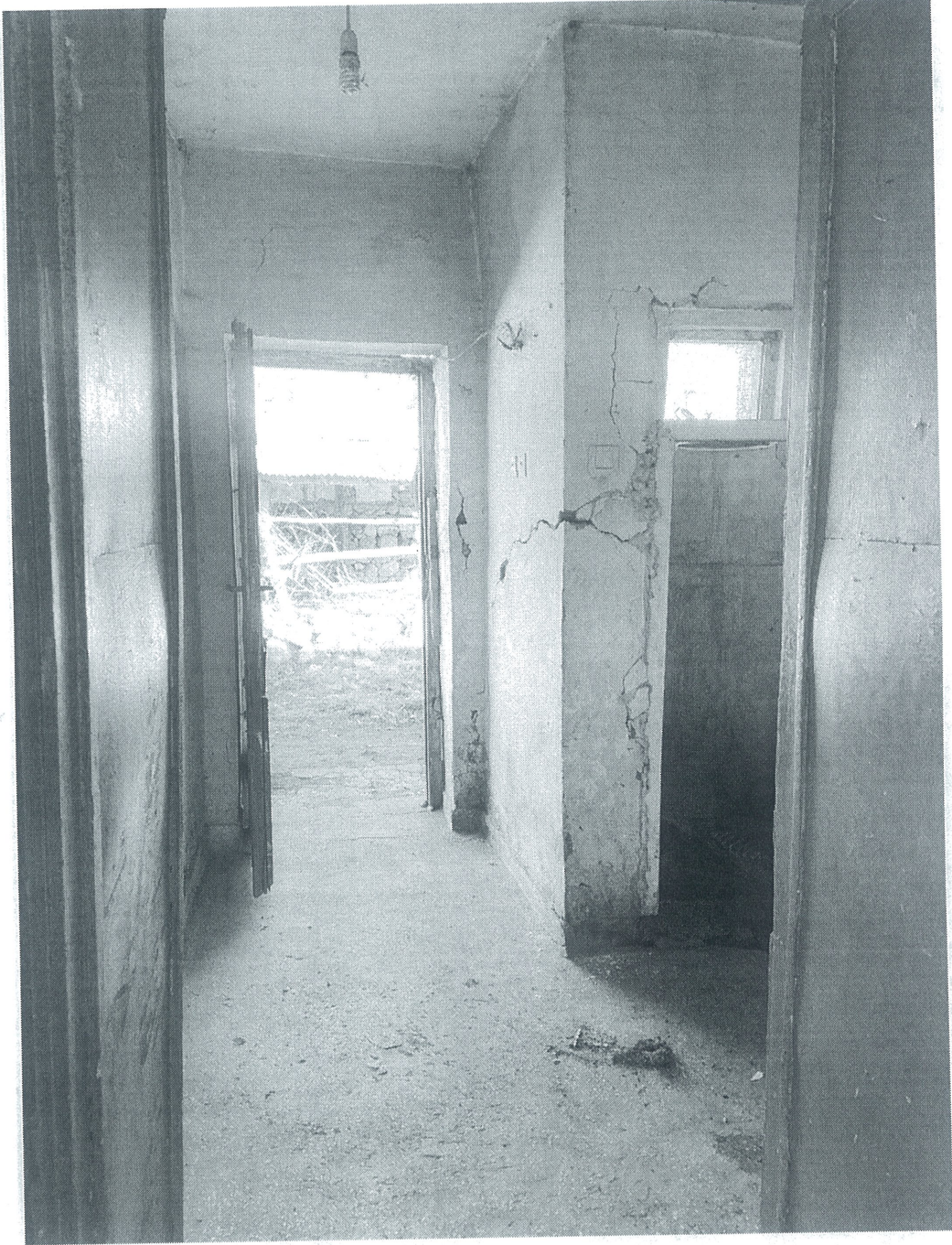
Fotoğraf 2.2. Harabe Haline Gelmiş Konut

Resim 2.2. Berna DALGIÇLAR, "YUVA 2", Kağıt Üzerine Fotomontaj, (35x25), 2023

Fotoğraf 2.3. Harabe Haline Gelmiş İlkokul Lojmanı

Resim 2.3. Berna DALGIÇLAR, "YUVA 3", Kağıt Üzerine Fotomontaj, (35x25), 2023

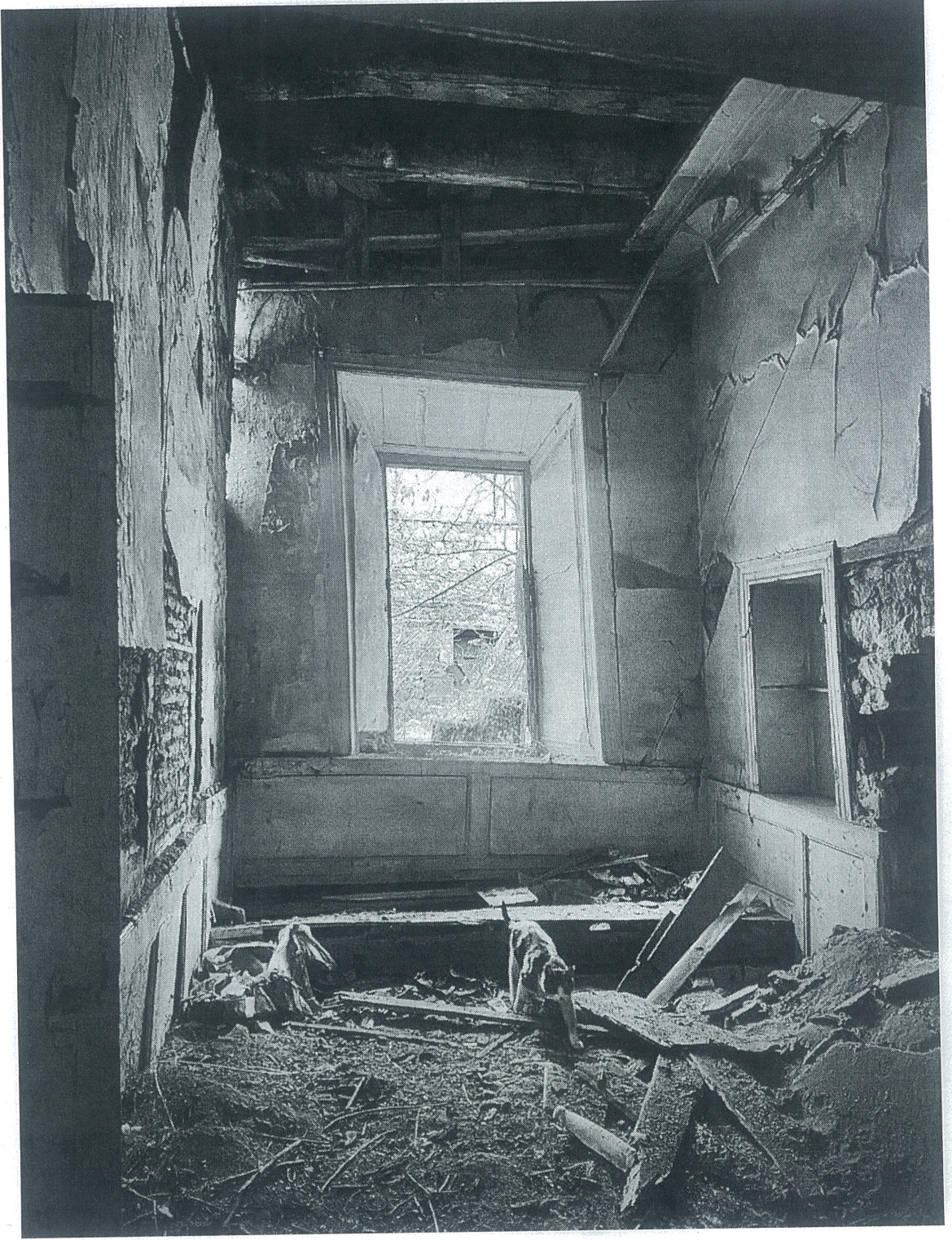
Fotoğraf 2.4. Harabe Haline Gelmiş Ev

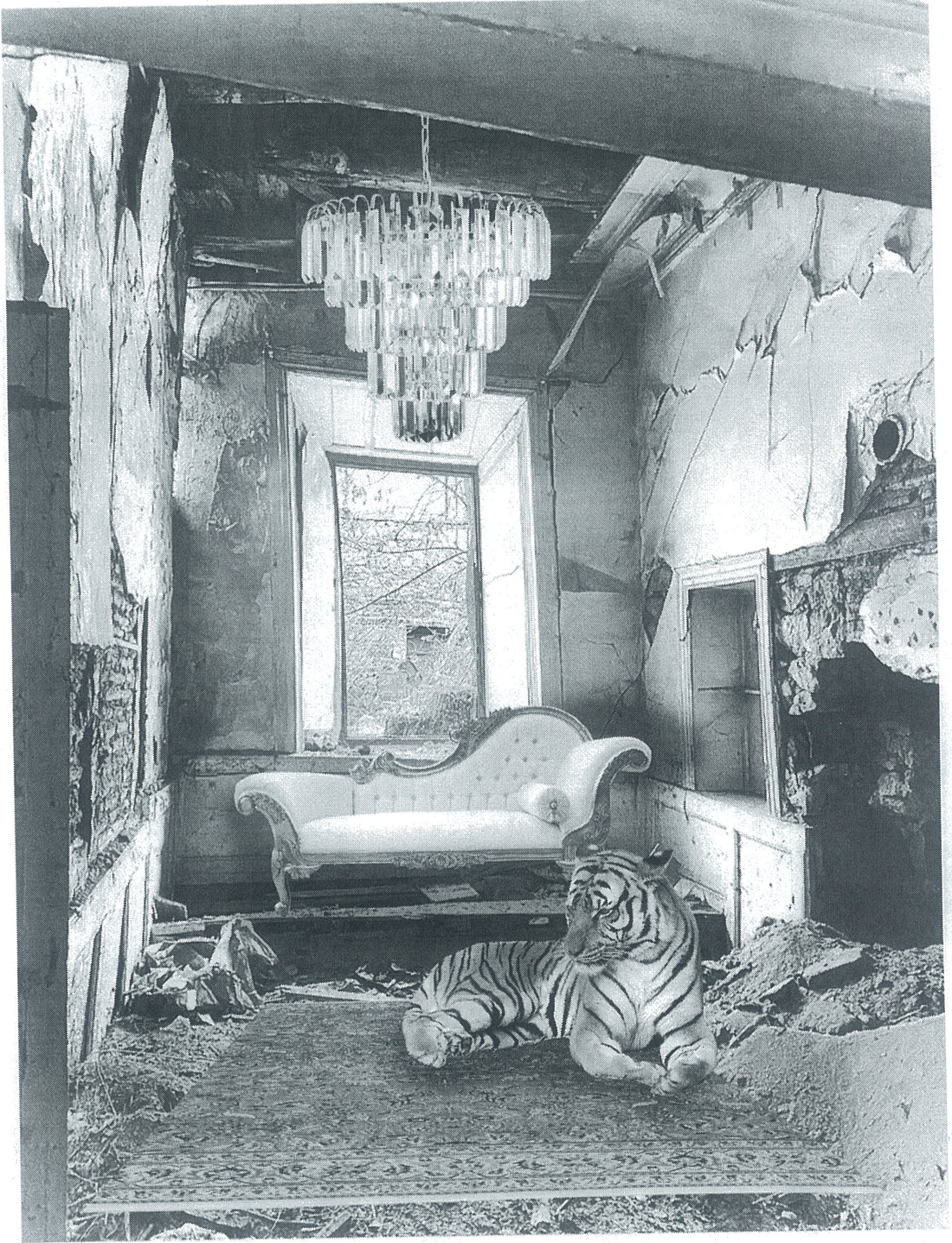
Resim 2.4. Berna DALGIÇLAR, "YUVA 4", Kağıt Üzerine Fotomontaj, (35x25), 2023

Fotoğraf 2.5. Harabe Haline Gelmiş Erzurum Evi

Resim 2.5. Berna DALGIÇLAR, "YUVA 5", Kağıt Üzerine Fotomontaj, (35x25), 2022

Fotoğraf 2.6. Harabe Haline Gelmiş Apartman Dairesi

Resim 2.6. Berna DALGIÇLAR, "YUVA 6", Kağıt Üzerine Fotomontaj, (35x25), 2022

Fotoğraf 2.7. Harabe Haline Gelmiş Erzurum Evi

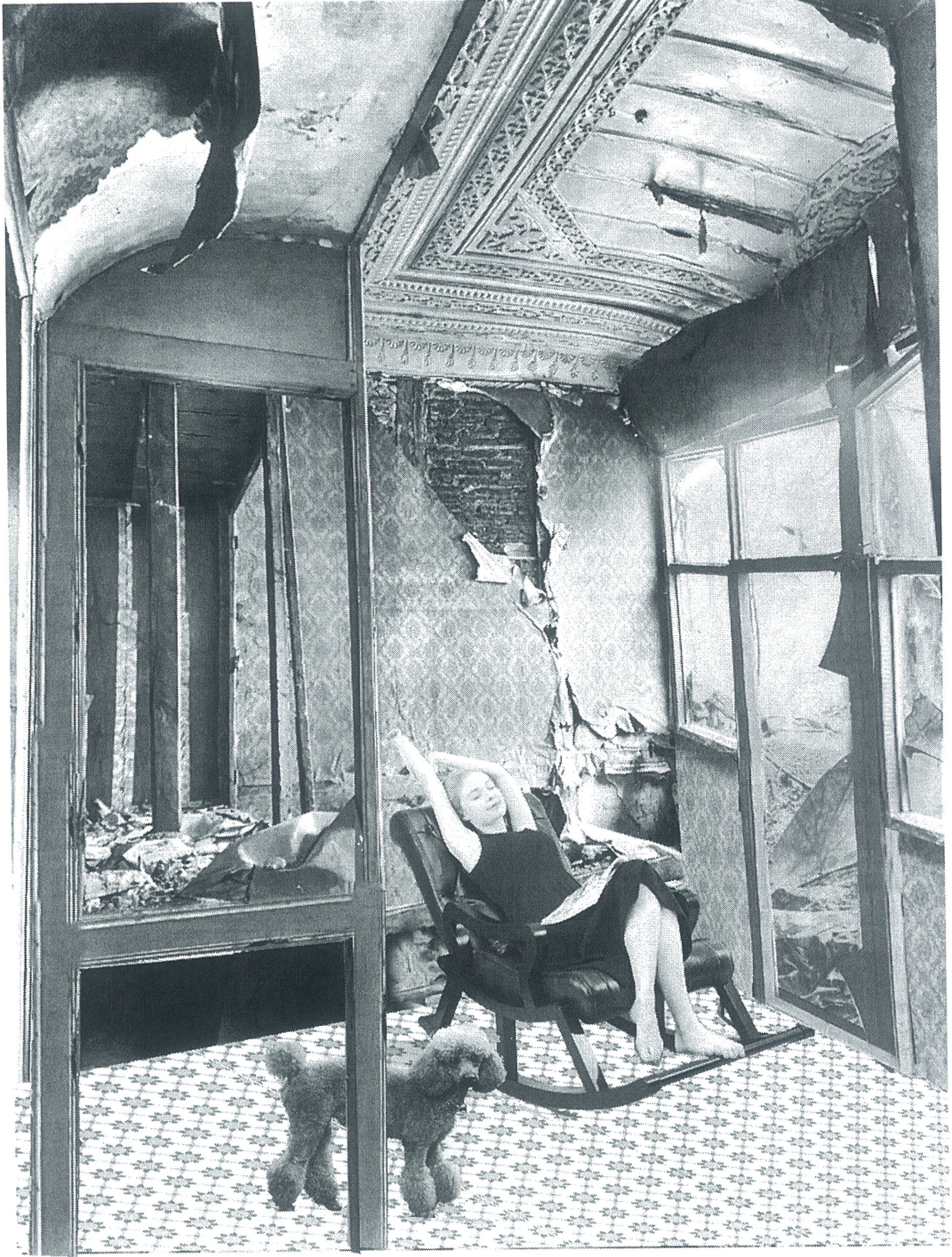
Resim 2.7. Berna DALGIÇLAR, "YUVA 7", Kağıt Üzerine Fotomontaj, (35x25), 2022

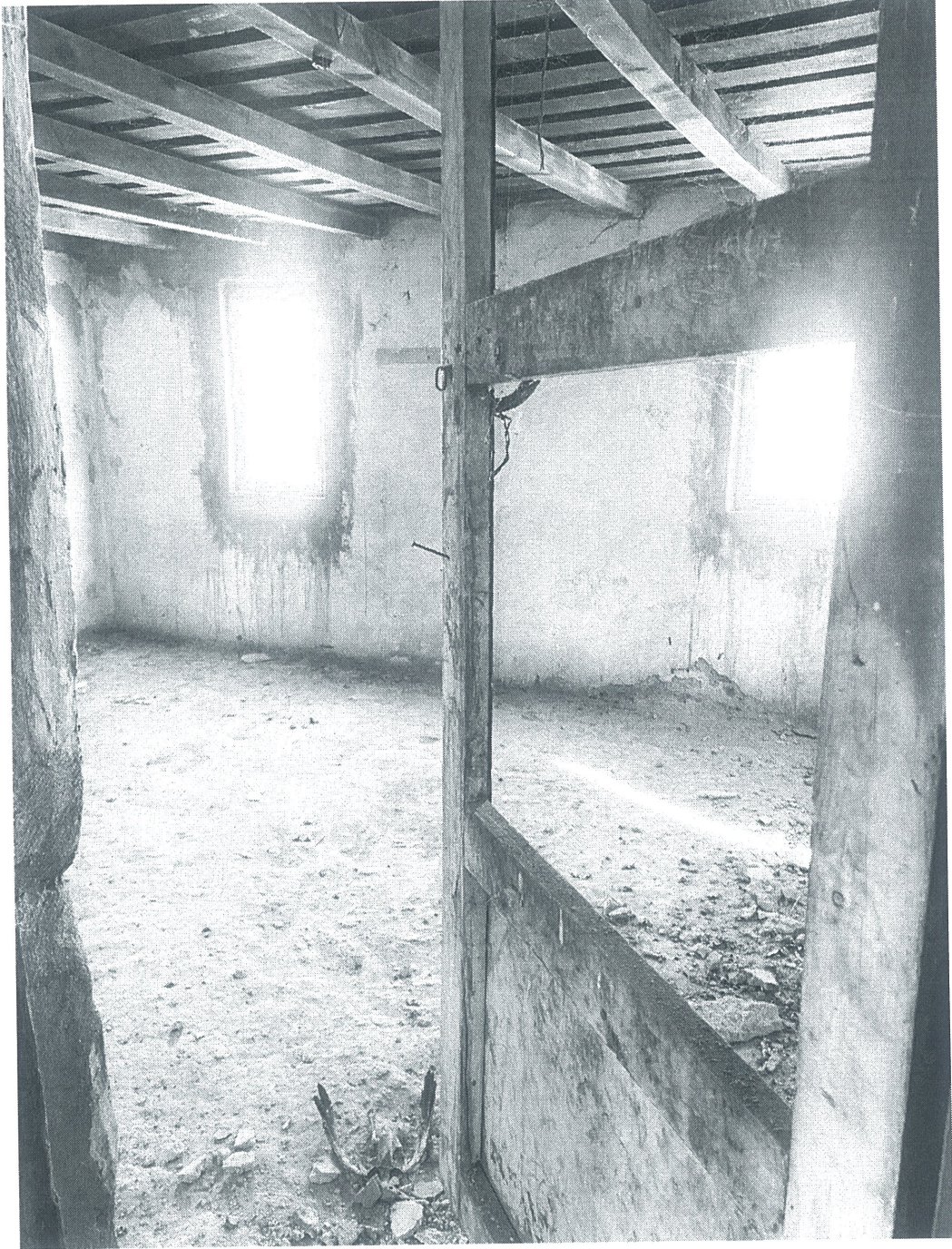
Fotoğraf 2.8. Harabe Haline Gelmiş Erzurum Evi

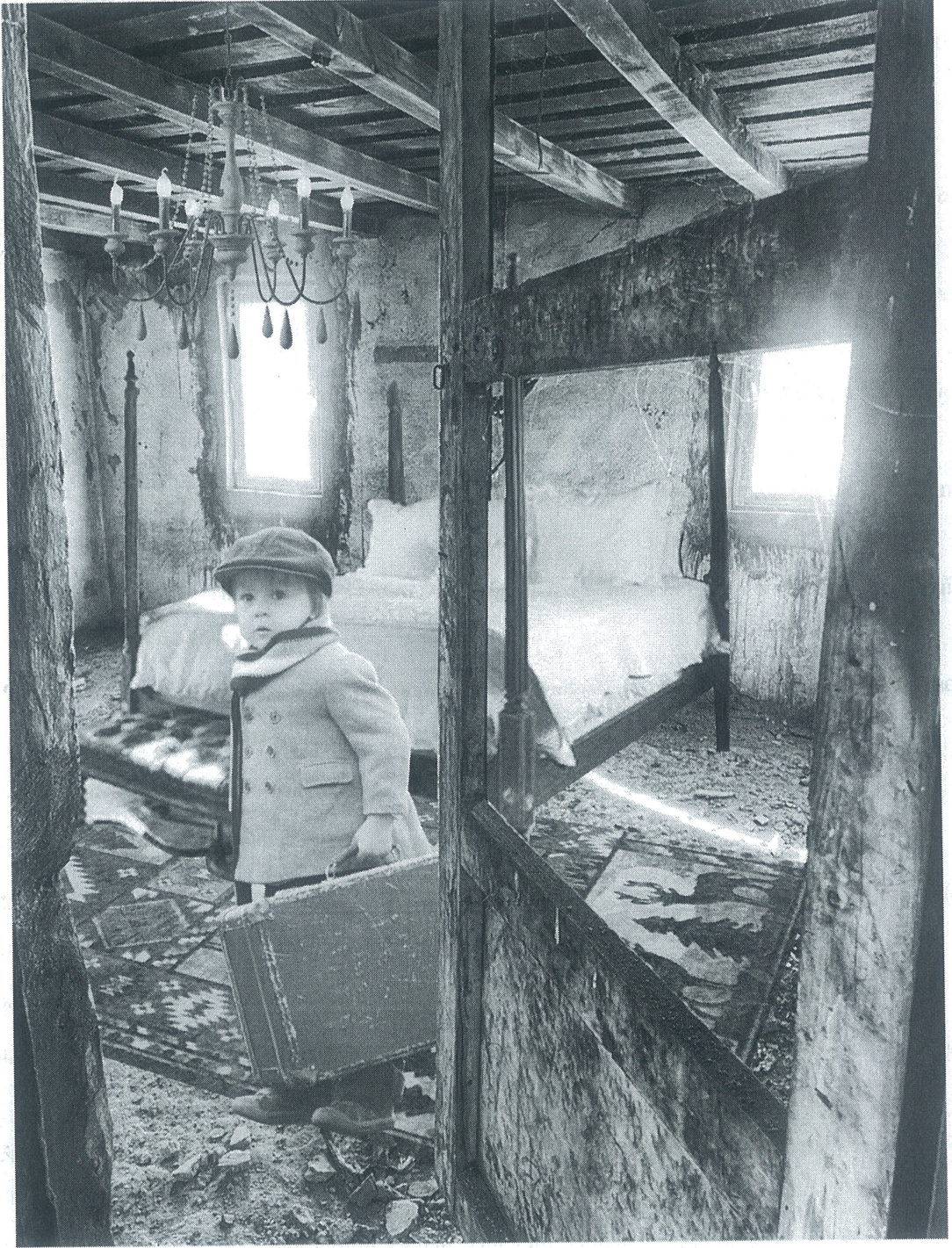
Resim 2.8. Berna DALGIÇLAR, "YUVA 8", Kağıt Üzerine Fotomontaj, (35x25), 2022

Fotoğraf 2.9. Harabe Haline Gelmiş Köprüköy Oteli

Resim 2.9. Berna DALGIÇLAR, "YUVA 9", Kağıt Üzerine Fotomontaj, (35x25), 2023

KAYNAKÇA

1. Ağarı, M. (2023). Zaman Kavramı: Nedir- Ne Deđildir... *Karabük Türkoloji Dergisi*, 123-148.
2. Akyol, T. (2021). Rachel Whiteread'in "Ev" Heykeli Üzerine Bir Okuma: Burjuva Estetiđi Yara Kabuđu Gibi Dökülüyor. *Akademik Sanat Tasarım ve Bilim Dergisi*, 79-87.
3. Aras, Ö. E. (2019). *Mekan ve Harabe İlişkisi*. ANKARA.
4. Bağatır, R. D. (2011). Nesnenin Ötesi: Kavramsal Sanatın Dayanak Noktaları. *Dergipark Akademik*, 7-23.
5. Belirtilmemiř. (2003, 7 9). *Kiliseye rağmen resmine ilk defa imza atanJan Van Eyck*. <https://www.sanatinoykusu.com/>. adresinden alındı
6. Belirtilmemiř. (2016). *Resim Sanatında Zaman ve Mekan*. <https://devabilkara.com/resim-sanatinda-zaman-ve-mekan/>. adresinden alındı
7. Belirtilmemiř. (2018, 03 05). *Zaman ve Sanat*. <https://mkaramanblog.blogspot.com/>. adresinden alındı
8. Belirtilmemiř. (tarih yok). *Monastery Ruin Eldena*. <https://artvee.com/dl/monastery-ruin-eldena/>. adresinden alındı
9. Belirtilmemiř. (tarih yok). *Valhalla, the grounds*. <https://www.twma.com.au/grounds-surrounds/valhalla/>. adresinden alındı
10. Belirtilmemiř. (tarih yok). *Yerleřtirme sanatı*. tr.wikipedia.org. adresinden alındı
11. Berger, J. (2013). *Bir Fotoğrafı Anlamak*. İstanbul: Metis Yayınları.
12. Bulut, ř. (2018). Güncel Sanatı (Kavramsal) Anlamaya Çalışmak. *İnönü Üniversitesi Kültür ve Sanat Dergisi*, 69-76.
13. Çalka, M. (2021, 02 19). *Kavramsal Sanat*. <https://satad.org/>. adresinden alındı
14. Deboosere, P. C. (2015). Fotoğraf Sanat mıdır?Evet, Sanattır... *Uluslararası Ekslibris Dergisi*
15. Gezgin, A. Ö. (1984). *Fotomontaj*. <https://www.ahmetonergezgin.com.tr/fotomontaj-1/>. adresinden alındı
16. Görgülü, E. (2018). Fotoğrafta Zaman Algısının Yeniden Yorumlanması: Günden Geceye. *Uluslararası Sosyal Araştırmalar Dergisi*.
17. İmançer, A. (2014). Fotoğraf Sanat İlişkisi. *Selçuk İletişim Dergisi*, 105-114.

18. İzan, F. (2018, 6 9). *Bir Pisuvan Sanat Tarihini Nasıl Değiştirdi*. <https://medium.com/> adresinden alındı
19. Kabadayı, Ş. (2004). *Plastik Sanatlarda Fotomontaj*. Kocaeli.
20. Kaplan Çalış, Y., & Emmungil, S. (2024). On Kawara ve Roman Opalka Eserlerinde Zaman Kavramı ve Geçicilik. *Atatürk Üniversitesi Yayınları-Art Vision*, 95-104.
21. Karaoğlu, Y. (2009). Görsel Bir Sanat Dalı Olarak Fotoğraf ve Yeni İletişim Ortamlarının Fotoğraf Sanatındaki Kullanımı. *Yüksek Lisans Tezi*. İstanbul.
22. Koca, B. (2017). Kavramsal Sanat. *İnönü Üniversitesi Kültür ve Sanat Dergisi*, 97-103.
23. Meltem, İ. A. (2023). *Yer ve Zaman Arasında Bir Eşik Olara Harabe ve Konstantinopolis Hipodromu Örneği*.
24. O'Doherty, B. (2010). *Beyaz Küpün İçinde "Galeri Mekanının İdeolojisi"*. İstanbul: Sel Yayıncılık.
25. Okan, B. (2020). Land Art ve New Orientation: Eco Art. *Anadolu Üniversitesi Sanat ve Tasarım Dergisi*, 43-50.
26. Özgür, G. M. (tarih yok). *Belleğin Azmi*. <https://gulsahmeralozgur.dr.tr/> adresinden alındı
27. Özkeçeci, İ. (2017). Fotoğraf-Sanat İlişkisi Bağlamında Görsel Tasarım Öğelerinin Sanat Eserini Oluşturmadaki Rolü. *Art-Sanat7*, 309-3019.
28. Selen, E. (2022, 11 3). *Marina Abramović ve Performans Sanatı*. <https://www.sakipsabancimuzesi.org/> adresinden alındı
29. Toluyağ, D. (2020). Sanat Protiginde Enstalasyon, Mekan, Nesne ve Sanatçı. *Akademik Sanat*, 101-114.
30. Toprak, A. (2014). *Fotomontaj ve Kolaj Tekniğinin İdeolojik ve Sanatsal Bağlamda Kullanımı*. İzmir: Tez Çalışması.
31. Uğurlu, H. (2003). Görüntüde Zaman Boyutu. *Kurgu Dergisi*, 155-172.
32. Uluçay, N. Ö. (2017). Sanatın Mekanı ve Mekanın Sanatı. *İdil Dergisi*, 2245-2258.
33. Yavaşer, I. (2022, 01 3). *Kavramsal Sanatta Marcel Duchamp ve Joseph Kosuth Etkileri*. <https://www.mecmuaistanbul.com/> adresinden alındı